

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050116-Tarix müəllimliyi A/B

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Tarixin tədrisi metodikası (İşçi proqram LDU-nun Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.09.2022-ci il qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №1))

Kodu: IPFS-B17

Tədris ili: IV (2025-2026) Semestr: VII

Tədris yükü: Cəmi 180 saat. Auditoriya saati. 60 saat (30 saat müəhazirə, 30 saat seminar)

Təhsiləlmə forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit sayı: 6 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: b/m Kəlbəyev Həşim Adil oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov 22

Məsləhət günləri və saatları: I gün saat 14⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: kadusimerd@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Məlikov R. Nəcəfəli T. Tarixin interaktiv təlimi. Müəllimlər üçün vəsait. Bakı, 2002

2. Tarixin tədrisində müasir üsullar. (sənədlər, təvsiyələr, nümunələr) Bakı, 2000.

3. Paşayev N. Tarixin tədrisi metodikası. Bakı, 2000

4. Vəgin A. Orta məktəblərdə tarixin tədrisi metodikası. Bakı, 1973.

5. Xəlilov R. Tarixin təliminin metodikası. Bakı, 2001.

6. Mərdanov M.S. Azərbaycan təhsili müstəqillik illərində. Bakı, 1994.

7. Cəbrayilov İ. H. Tarixi abidələr şagirdlərdə milli mənlük şüuru formalaşdırmağın vəsidesi kimi. Avtoreferat, Bakı, 1994.

8. Zəhidov C. Qasimova A. Sınıfədxaric tədbirlər vəsidesi ilə şagirdlərin tarixi şəxsiyyətlər nümunəsində tərbiyyə olunması. Bakı, 1999.

9. Sadəqov H. Zəhidov Ə. S. Tarix dərslərində biliyin formalaşdırılması. Gəncə,

10. Mübariz əmirov Tam orta məktəbdə tarixin fəal interaktiv təlimi metodikası (Ali məktəbin tarix fakultəsi tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı, 2011

11. Veysova Z. Məktəb müəllimləri üçün fəal təlim metodlarına giriş kursu, təlimçilər üçün metodik vəsait. Bakı, 2000

2. Ali məktəblərdə Azərbaycan tarixinin tədrisində yeni təlim texnologiyalarından istifadə. Bakı-2017 363 səh

3. C Veysova Z. Fəal interaktiv təlim: müəllimlər üçün vəsait. Bakı, 2007

/ Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi tələbələrin tarixin tədrisi qaydalarını öyrənməsi ucun vacibdir Fənn pədaqogika ə psixologiya fənləri ilə əlaqəli tədris olunur.

Korrekvizitlər: Tarixin tədrisi metodikası fənni ilə eyı vaxtda bu fənn ilə bağlı fənnlərin tədris olunmasına ərutet yoxdur.

Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn tarixin tədrisi texnologiyalarının predmetini müəyyən edir. Onun tədrisi etodikasını pədaqoji elmlərdən biri kimi əsaslandıraraq tarixin tədrisi texnologiyalarını müasir kontekstdə şərh lərək və müasir tələblərə uyğunlaşdıraraq dərs planlarını hazırlamaq və şagird nailiyyətlərini rətləndirilməsini öyrənir.

Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı ni Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən nmuş həddən yuxarı olduğı halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə ədemik borcu qalır.

Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bəndan 50 balı tələbə semestr ndə, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar slərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan, bilətinə bir qayda olaraq ni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bezi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzuları: 30 saat mühazirə, 30 saat seminar

Nö	Keçirilən seminar və mühazirə mövzuları	Müh.	Sem.
1	Mövzu: Tarixin tədrisi metodikası fənninin predmeti və vəzifələri. Plan: 1. Tarixin tədrisi metodikasının elmi tədqiqat metodları. 2. Elmlər sisteminde tarixin tədrisi metodikası fənninin yeri. 3. Tarixin tədrisi metodikası fənninin məqsəd və vəzifələri. 4. Tarixin tədrisi prosesi və onun komponentləri. Ədəbiyyat: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.	4	4
2	Mövzu: Tarix dərslərinin planlaşdırılması. Plan: 1. Dərsin mərhələləri və onun səmərəli təşkili. 2. Dərsin metodik üsullarının mövzunu mənimsəmədə rolu. Ədəbiyyat: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8.	2	2
3	Mövzu: Tarixin tədrisində şagirdlərə mədəni irsimizə məhəbbət hissinin tərbiyə edilməsi. Plan: 1. Sınıfdənəxaric vasitələrlə Azərbaycan mədəniyyətinin öyrənilməsi üsulu 2. Tarixdən qiyabi səyahətlər vasidəsi ilə Azərbaycan mədəniyyəti abidələrinin öyrənilməsi üsulları 3. Ekskursiyalar vasidəsi ilə Azərbaycan mədəniyyətinin öyrənilməsi Ədəbiyyat: 1, 2, 3, 4, 5, 6	2	2
4	Mövzu: Tarixdən sınıfdənəxaric iş formaları. Plan: 1. Tarix gecələri.. 2. Görüşlər. 3. Tarix fənni kabinet Ədəbiyyat: 2, 3, 7, 8, 9.	2	2
5	Mövzu: Tarix dərslərində təkrar və onun prinsipləri. Plan: 1. Tədris materialının sistemli təkrar edilməsinin vəzifələri. 2. Təkrarın mühüm tarixi anlayışların mənimsənilməsində rolu.. 3. Şagird biliyinin obyektiv qiymətləndirilməsi.	2	2

	Ədəbiyyat: 3, 4, 5, 6, 7		
6.	Mövzu: Tarix dərslərinin ümumi xarakteristikası Plan: 1. Dərs təşkilatı işin tədris-tərbiyə formasıdır. 2. Tarixin təlimində tarixi biliklərin mənimsənilməsi məsələsi. 3. Tarix dərslərinə verilən müasir tələblər. 4. Tarixin məktəblilər tərəfindən dərk olunmasında yaş xüsusiyyətləri. Ədəbiyyat: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10	2	2
7.	Mövzu: Tarixin interaktiv təliminə əsasən biliklərin yoxlanılması və qiymətləndirilməsi. Plan: 1. Xronoloji biliklərin yoxlanılması. 2. Kartografik biliklərin yoxlanılması. 3. Formalaşdırılmış və subyektivləşdirilmiş biliklərin yoxlanılması üçün test tapşırıqları. Ədəbiyyat: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.	2	2
8.	Mövzu: Tarixi biliklərin formalaşması prosesində əyanlılığın rolu Plan: 1. Əyanlılığın növləri. 2. Əşya əyanlılığı. 3. Şərti qrafik əyanlılığı. Ədəbiyyat: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	2	2
9.	Mövzu: Tarix təlimində anlayışların formalaşdırılması. Plan: 1. Tarix təlimində anlayışların yeri və rolu. 2. Tarixi anlayışların təsnifatı. 3. Tarix təlimində abstraktlaşdırma və ümumiləşdirmə anlayışların formalaşmasının mühüm vasitəsidir. Ədəbiyyat: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.	2	2
10.	Mövzu: Tarix müəlliminin tədris metodiki hazırlığı. Plan: 1. Tarix müəlliminin hazırlığının mərhələləri və əhəmiyyəti. 2. İcmal və plan-bunların fərqi. 3. Müəllimin metodik ədəbiyyatlarla işi. 4. Açıq dərslər müəllimin təcrübəsini başqalarına verməsi vasitəsi kimi. 5. Müəllimin şəxsi kitabxanası və onun tədrisə hazırlanması. Ədəbiyyat: 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12.	4	4
11.	Mövzu: Şagirdlərdə Vətənpərvərlik hisslərinin gücləndirilməsində tarix dərslərinin rolu. Plan: 1. Azərbaycanın dövlətçilik tarixi və ənənələrini öyrətməklə vətəndaşlıq ruhunu yüksəltmək. 2. Tarixi işğallardan bəhs etməklə tarixi düşmənlərə nifrət ruhu oyatmaq, sayıqlığı artırmaq. 3. Tarixi şəxsiyyətlərin həyat yollarından bəhs etməklə şagirdləri Vətənin müdafiəsinə hazırlamaq. Ədəbiyyat: 4, 5, 6, 10, 11.	4	4
12.	Mövzu: Kurikulumların məzmunu və strukturu. Plan: 1. Kurikulum təhsilə qoyulan tələblər – summativlər. 2. Kurikulum təlimində fənn və şəxsiyyət yönümlülük. 3. Kiçik və böyük summativlərin keçirilməsi və yoxlanılması. Ədəbiyyat: 1, 2, 3, 4, 9, 10.	2	2

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Tarix tədrisi metodikası fənni tədrisində təlim metodlarını öyrənməklə fənninin predmet və vəzifələri, tarixin tədrisi prosesini, tarixin tədrisi prosesində müəllim və şagirdlərin fəaliyyətini, tarixin təlimində edilmiş mətnlərlə işi öyrənməklə tədrisin keyfiyyəti daha da asanlaşır. Tarix tədrisi metodikası fənni tədris yeni pedaqoji texnologiyalardan istifadəni, tarixinin tədrisi prosesində şagirdlərin müstəqil işinin təşkili üsulları müqayisəli şəkildə analiz etməlidir.

XII. Tarixin tədrisi metodikası fənni üzrə təlim nəticələri

- Tarixin tədrisi metodikası fənnini pedaqoji elmlərdən biri kimi əsaslandırır.

Tarix fənni üzrə təlimin təşkil formaları və dərsləndirən məşğələlərin xarakterik xüsusiyyətlərinə izah edir.

- Tarixin tədrisi metodikasını müasir kontekstdə şərh edir.
- Tarixin təliminin vasitələrinin istiqamətverici, kreativ xarakterini təhlil edir.
- Təlim strategiyasını, eləcə də məzmun standartlarının mahiyyətinə görə fəal/interaktiv təlimin rolunu dəyərləndirir.
- Müasir tələblərə uyğun tarixin tədrisinə dair tematik və gündəlik dərslər planları hazırlayır.

XIII. Tələbələr fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvium sualları

I kollokvium sualları:

1. Tarixin tədrisi metodikasının elmi tədqiqat metodları.
2. Elmlər sistemində tarixin tədrisi metodikası fənninin yeri.
3. Tarixin tədrisi metodikası fənninin məqsəd və vəzifələri.
4. Tarixin tədrisi prosesi və onun komponentləri.
5. Dərsin mərhələləri və onun səmərəli təşkili.
6. Dərsin metodik üsullarının mövzunu mənimsəmədə rolu.
7. Sınıfdanxaric vasitələrlə Azərbaycan mədəniyyətinin öyrənilməsi üsulu
8. Tarixdən qiyabi səyahətlər vasitəsi ilə Azərbaycan mədəniyyəti abidələrinin öyrənilməsi üsulları
9. Ekskursiyalar vasitəsi ilə Azərbaycan mədəniyyətinin öyrənilməsi
10. Tarix gecələri..
11. Görüşlər.
12. Tarix fənni kabinet
13. Tədris materialının sistemli təkrar edilməsinin vəzifələri.
14. Təkrarın mühüm tarixi anlayışların mənimsənilməsində rolu..
15. Şagird biliyinin obyektiv qiymətləndirilməsi.

II kollokvium sualları:

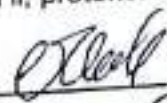
1. Dərs təşkilatı işin tədris-tərbiyə formasıdır.
2. Tarixin təlimində tarixi biliklərin mənimsənilməsi məsələsi .
3. Tarix dərslərinə verilən müasir tələblər.
4. Tarixin məktəblilər tərəfindən dərk olunmasında yaş xüsusiyyətləri.
5. Xronoloji biliklərin yoxlanılması.
6. Kartografiya biliklərin yoxlanılması.
7. Formalaşdırılmış və subyektivləşdirilmiş biliklərin yoxlanılması üçün test tapşırıqları.
8. Əyaniliyin növləri.
9. Əşya əyaniliyi
10. Şərti qrafik əyaniliyi.
11. Tarix təlimində anlayışların yeri və rolu.
12. Tarixi anlayışların təsnifatı.
13. Tarix təlimində abstraktlaşdırma və ümumiləşdirmə anlayışların formalaşmasının mühüm vasitəsidir.
14. Tarix müəlliminin hazırlığının mərhələləri və əhəmiyyəti..
15. İcmal və plan-bunların fərqi.

XV. İmtahan sualları:

1. Tarixin tədrisi metodikasının elmi tədqiqat metodları.
2. Elmlər sistemində tarixin tədrisi metodikası fənninin yeri.
3. Tarixin tədrisi metodikası fənninin məqsəd və vəzifələri.
4. Tarixin tədrisi prosesi və onun komponentləri.
5. Dərsin mərhələləri və onun səmərəli təşkili.
6. Dərsin metodik üsullarının mövzunu mənimsəmədə rolu.
7. Sınıfdanxaric vasitələrlə Azərbaycan mədəniyyətinin öyrənilməsi üsulu
8. Tarixdən qiyabi səyahətlər vasitəsi ilə Azərbaycan mədəniyyəti abidələrinin öyrənilməsi üsulları
9. Ekskursiyalar vasitəsi ilə Azərbaycan mədəniyyətinin öyrənilməsi
10. Tarix gecələri..
11. Görüşlər.
12. Tarix fənni kabinet
13. Tədris materialının sistemli təkrar edilməsinin vəzifələri.
14. Təkrarın mühüm tarixi anlayışların mənimsənilməsində rolu.
15. Şagird biliyinin obyektiv qiymətləndirilməsi.
16. Dərs təşkilatı işin tədris-tərbiyə formasıdır.
17. Tarixin təlimində tarixi biliklərin mənimsənilməsi məsələsi .
18. Tarix dərslərinə verilən müasir tələblər.
19. Tarixin məktəblilər tərəfindən dərk olunmasında yaş xüsusiyyətləri.

20. Xronoloji biliklərin yoxlanılması.
21. Kartoqrafik biliklərin yoxlanılması.
22. Formalaşdırılmış və subyektivləşdirilmiş biliklərin yoxlanılması üçün test tapşırıqları.
23. Əyaniliyin növləri.
24. Əşya əyaniliyi.
25. Şerti qrafik əyaniliyi.
26. Tarix təlimində anlayışların yeri və rolu.
27. Tarixi anlayışların təsnifatı.
28. Tarix təlimində abstraktlaşdırma və ümumiləşdirmə anlayışların formalaşmasının mühüm vasitəsidir.
29. Tarix müəlliminin hazırlığının mərhələləri və əhəmiyyəti.
30. İcmal və plan-bunların fərqi.
31. Müəllimin metodik ədəbiyyatlarla işi.
32. Açıq dərslər müəllimin təcrübəsini başqalarına verməsi vasitəsi kimi.
33. Müəllimin şəxsi kitabxanası və onun tədrisə hazırlaşması.
34. Azərbaycanın dövlətçilik tarixi və ənənələrini öyrətməklə vətəndaşlıq ruhunu yüksəltmək.
35. Tarixi işğallardan bəhs etməklə tarixi düşmənlərə nifrət ruhu oyatmaq, sayıqlığı artırmaq.
36. Tarixi şəxsiyyətlərin həyat yollarından bəhs etməklə şagirdləri Vətənin müdafiəsinə hazırlamaq.
37. Kurikulumların məzmunu və strukturu.
38. Kurikulum təhsillə qoyulan tələblər – summativlər.
39. Kurikulum təlimində fənn və şəxsiyyət yönümlülük.
40. Kiçik və böyük summativlərin keçirilməsi və yoxlanılması.

Tarixin tədrisi metodikası fənninin sillabusu 050116 Tarix müəllimliyi ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri : dos. K.F. Mahmudov

Fənn müəllimi : b/m. H.A. Kəlbəyev